

à la JACQUARD

Ohlédnutí

za mezinárodním společným projektem, který v rámci RUHR.2010 spojil dvě oblasti s bohatými tradicemi textilního průmyslu na řece Rúr a Nisa

VÝSLEDKY

FOTOGRAFIE

TISKOVÉ ČLÁNKY

NÁZORY

POČTY NÁVŠTĚVNÍKŮ

VIDEA

KATALOG

Ohlédnutí za mezinárodním uměleckým projektem „à la JACQUARD“

VÝCHOZÍ SITUACE A CÍLE

Idea tohoto úspěšného uměleckého projektu „à la JACQUARD“ vznikla v Porúří: Umělec Bernhard Matthes z Hattingu, Ulrike Brux se okresním vlastivědným sdružením Kreisheimatbund Ennepe-Ruhr-Kreis e.V. a Volker Schlickum z Muzea tkalcoven stuh Elfringhausen vytvořili návrh projektu, který měl být integrován jako příspěvek do programu hlavního města kultury.

Název tohoto uměleckého projektu si hraje s francouzským slovním obratem „à la carte“ a jménem vynálezce tkalcovského stavu řízeného děrnými štítky jímž byl Joseph Marie Jacquard (1752-1834). Významu a estetické hodnotě tkalcovských stavů by měla být věnována pozornost, procesy společenských změn – byť lidem přinášely bolestné důsledky.

Při pohledu na dějiny práce v okrese Ennepe-Ruhr je nápadný zvláštní a společný znak regionů Porúří a Trojzemí – četné bývalé manufaktury a malé tkalcovské provozovny. Stejně jako Porúří patří také Horní Lužice, Slezsko a Severní Čechy k regionům, které byly tradičně charakterizovány tkalcovstvím.

Avšak nejen tyto paralely přispěly k tomu, aby byl společně s okresem Görlitz realizován umělecký projekt „à la JACQUARD“. Tento výstavní projekt měl jako jediná společná akce znázornit a vyzařovat symbolické spojení Evropského hlavního města kultury RUHR.2010 s druhým umístěným v soutěži o hlavní město kultury, s městem Görlitz / Zgorzelec. Arnim Brux (SPD), přednosta okresu Ennepe-Ruhr toto osvětluje v interview s novinářem Klausem Brökingem:

„Alajacquard je spojení průmyslu a umění na příkladu tkalcoven. Tato výstava je ostatně společný projekt s Görlitz, tedy s městem, proti kterému se Porúří prosadilo ve finále soutěže o titul Hlavní město kultury 2010.“

(zdroj: „Kulturell wird es ein gutes Jahr (Z pohledu kultury to bude dobrý rok)“, Westfälische Rundschau ze dne 11.01.2010)

Umělci, instituce, organizace a sponzoři obou regionů se měli v rámci tohoto společného projektu ještě silněji než doposud sblížovat a propojovat a tím oživit nadregionální dialog na téma tkalcovství.

V rámci projektu byla plánována propojení s hospodářskými odvětvími, cestovním ruchem a regionálním rozvojem stejně jako posílení regionální identity.

„Chceme lidem v regionu vrátit hrdost na to, co zde bylo vybudováno, říká přednosta okresu Bernd Lange (CDU). Mnohé z průmyslu na východě Německa, co po generace charakterizovalo obyvatele, již dnes není viditelné. S pomocí umění má být tato tradice navracena do povědomí. (...) Proto se okres zapojil jako vedoucí partner do tohoto projektu. Avšak lidé v Görlitz a okolí mohou být pyšní také na to, že v soutěži o titul Evropské hlavní město kultury 2010 získali druhé místo, řekl Lange. Proto je projekt Bernharda Matthese také mostem do Porúří, které před třemi lety tuto soutěž proti Görlitz vyhrálo. Alajacquard je oficiální součástí programu Hlavního města kultury.“

(zdroj: „Künstler erinnern im Kulturhauptstadtjahr 2010 an die Textiltradition an der Neiße “ („Umělci vzpomínají v roce Hlavního města kultury na textilní tradice na Nise“))

Projekt výstavy by měl zároveň být uměleckým fórem pro soudobé umělce z Porúří a pro umělce z Trojzemí Německa, Polska, Česka, kteří mají své ateliéry v textilních regionech.

„Nechceme se ubírat zcela obvyklou cestou, ale prostřednictvím moderního umění poukázat na spojení minulosti, současnosti a budoucnosti textilních témat“, vysvětlila Ulrike Brux, zástupkyně Okresního vlastivědného spolku Ennepe-Ruhr (Kreisheimatbund Ennepe-Ruhr) při představování cílů projektu.“

(zdroj: „Schönheit und Bedeutung der Webstühle“, („Krása a význam tkalcovských stavů“) www.derwesten.de/nachrichten dne 18.03.2010)

Tento projekt výstavy by měl osvětlit historické, umělecké a do budoucnosti směřující aspekty regionální textilní výroby. Byla plánována výroba dokumentujících médií, jako je dvojjazyčný katalog (německo-polský) a trojjazyčné internetové stránky v německém, polském a českém jazyce.

Pro podporu projektu byli hledáni prominentní patroni – byl osloven Dr. Fritz Pleitgen, jednatel RUHR.2010.

„V každém případě bude Alajacquard jeden z nejnáročnějších projektů v rámci programu Kultura-2010 v okrese EN.“, oznamoval „Der Westen“ („Západ“) – portál deníku Westdeutsche Allgemeinen Zeitung.

(zdroj: „Schönheit und Bedeutung der Webstühle“, („Krása a význam tkalcovských stavů“) www.derwesten.de/nachrichten dne 18.03.2010)

OHLÉDNUTÍ A VÝSLEDKY

V roce 2009 se setkaly projektové skupiny sdružení Okresního vlastivědného svazu Ennepe-Ruhr-Kreis e.V. a Kruh přátel péče o krajinný svéráz okresu Görlitz.

Koncepce výstavy se rozšířila na několik jednotlivých výstav. S městy Görlitz, Zgorzelec, s Lužickým muzeem ve Zgorzelci (Muzeum Łużyckie Zgorzelec), s nadací Fundacja Centrum Wspierania Przedsiębiorczosci Zgorzelec byly nalezeni spolehliví pořadatelé pro celkem čtyři části výstavy. Technická univerzita v Liberci a Západosaská Vysoká škola Zwickau, Fakulta pro užité umění Schneeberg, Německé Muzeum damašku a smyčkových tkanin Großschönau, Muzeum průmyslu Großröhrsdorf a Muzeum tkalcovství stuh Elfringhausen byli získáni jako partneři projektu.

Byly zpracovány žádosti na dotační prostředky Saského státního ministerstva vnitra a Euroregionu Nisa a realizovány první tiskové konference. Přeshraničně obdržel polský i český tisk informace o mezinárodním projektu „à la JACQUARD“. Tento umělecký projekt byl tak představen na internetových stránkách XIII. Mezinárodního Triennale textilního umění 2010 v Łódži.

Němečtí, polští a čeští kooperační partneři se setkávali pravidelně na společných projektových poradách, pracovali společně na koncepci čtyř částí výstavy a také na textech a jejich překladech pro katalog.

Ve smyslu Karla Ernsta Osthouse - „Proměny skrze kulturu, kultura skrze proměny“ spojila výstava umění s řemeslem a byla rychle akceptována a přijata do programu hlavního města kultury RUHR.2010. Pro úspěch tohoto centrálního cíle převzali jednatelé spol. RUHR.2010 GmbH Dr. h.c. Fritz Pleitgen a Dirk Zache, ředitel Vestfálského muzea průmyslu, patronát nad touto společnou výstavou na Nise a Rúru.

Vybraní umělci a studenti na Nise a Rúru zahájili svou tématickou práci, začali s přeměňováním života v kulturu. Analyzovali toto téma ve filozofických, sociologických, politických a náboženských pojmech prostřednictvím různých národních nebo ideologických, zvláštních nebo populistických schémat.

Četní pomocníci z Görlitz/Zgorzelec z Trojzemí, z hospodářského a správního sektoru pracovali na úspěchu výstavy, která mohla být slavnostně zahájena 1. května.

„à la JACQUARD“ V GÖRLITZ / ZGORZELEC

Zájem lidí na tomto historickém a uměleckém zpracování a pojetí dialogu s textilními dějinami na řekách Rúr a Nisa byl velký. Mnozí z nich, dříve činní v textilním průmyslu, se cítili být tímto tématem přímo osloveni. Proto přilákala vernisáž 1. května v Görlitz/Zgorzelci do svých čtyř výstavních prostor cca 300 návštěvníků.

„Je pěkné, když umění přivádí lidi dohromady“ citoval Westfälische Rundschau Fritz Pleitgena, patrona společného projektu „à la JACQUARD“ ve svém vydání z 6. května 2010.

Jednatel spol. Kulturhauptstadt RUHR.2010 GmbH (Hlavní město kultury Rúr.2010 GmbH) přijel o několik dní dříve do Görlitz, aby zahájil tuto uměleckou výstavu.

Prof. Bernhard Matthes, přednosta okresu Bernd Lange, Ulrike Brux, Dr. Fritz Pleitgen, přednosta okresu Dr. Arnim (zleva) během tiskové konference před vernisáží dne 1. května 2010

Více než pět hodin mohli hosté putovat po výstavní míli tohoto uměleckého projektu: od kaple Sv. Anny v Görlitz k 500 let starému Halovému domu na nám. Untermarkt, který se proměnil v uměleckou síň, přes Nisu do historické části výstavy v polském Lužickém muzeu (Muzeum Łużyckie Zgorzelec) až po někdejší Hornolužickou pamětní halu, dnešní Dom Kultur.

„A přeci nyní zažívají přátele kultury, že obě města konečně jednou společně činí“

něco, aby ve starém městě bylo opět moderní umění. Ano, to vypadá, jako hlavní město kultury, říkají lidé."

(zdroj: „Wie Görlitz doch noch Kulturhauptstadt wurde“ („Jak se Görlitz přeci jen ještě stalo hlavním městem kultury“), Sächsische Zeitung dne 4. května 2010)

Hráč na saxofon Dieter Diesner, který kdysi již doprovázel přihlášku do soutěže o titul hlavního města kultury na její cestě, nabídnul návštěvníkům Kaple sv. Anny zvukovou performanci. Umělci z Trans-Media-Akademie Hellerau nadchnuli návštěvníky domu Untermarkt 25 multimediální taneční performancí. Koncert písničkáře Hanse Dietricha „Bömmes“ Mohra z okresu Ennepe-Ruhr uzavřel toto nezvykle dlouhé zahájení výstavy písněmi od Eichendorffa až po Brechta.

Volker Schlickum z Muzea tkalcoven stuh v Elfringhausenu vysvětluje během vernisáže model Jacquardova tkalcovského stavu v Domu Kultury. Foto: Sächsische Zeitung

Ohlédnutí za mezinárodním uměleckým projektem „à la JACQUARD“

Instalace české umělkyně Ilony Chválové a německé umělkyně Angeliky Rösner v Halovém domě na Untermarkt 25 v Görlitz
Foto: Angelika Rösner

Návštěvníci před grafikami Bernharda Matthesse v Domu Kultury ve Zgorzelci
Foto: Sächsische Zeitung

Počet návštěvníků výstavy dalece překonal očekávání členů projektového týmu. 7000 lidí, včetně hostů z Francie, Švédska, Izraele, Austrálie, Japonska, Ruska a USA navštívili od května do července čtyři části výstavy v Görlitz / Zgorzelci.

Rozsáhlý a pestrý doprovodný program nabízel návštěvníkům přednášky o historii textilního průmyslu, exkurze do Muzea Damašku v Großschönau, koncerty a prohlídky.

Návštěvníci výstavy poznamenali do návštěvní knihy:

"a la JACQUARD" tento společný projekt na nás zapůsobil velmi hluboce. Díky odborně vedené prohlídce nám bylo umožněno vedle uměleckého zážitku textilní tvorby, který jsme si velmi užili, pochopit a sžít se také s osobními a společenskými aspekty uměleckých instalací.

Historické a technické procesy změn, které zasahují velmi hluboko, se díky uměleckým pracím, zvukové instalaci a zvláště prostřednictvím volby mimořádných výstavních prostor stávají přesvědčivě zřetelné. Dík všem aktérům.

(z návštěvní knihy internetové stránky alajacquard.com zapsáno 19.5.2010)

V návaznosti na naši výroční schůzi dne 12. června jsme navštívili (cca 15 členů sdružení) výstavu. Naplánovali jsme si tři ze čtyř stanic. Lužické muzeum nám, snad kvůli nemoci, zůstalo sice uzavřeno, avšak za to jsem byli odškodněni v kapli Sv. Anny a v domě na nám. Untermarkt 25: ohromující umělecké objekty z různých materiálů, obsahující nebo opírající se o textilní struktury (jako např. jemné komponované umělecké šperky z kovového drátu), a umělecké instalace ve velkoryse pojetém prostoru.

Krom toho jsme mohli, obdivovat doposud námi neviděnou prostorovou kulturu halového domu. Díky těm, kteří měli ideu této výstavy, postarali se o ní, naplnili ji a instalovali. Katalog přitom pomůže, aby se na tuto show tak rychle nezapomnělo.

(z návštěvní knihy internetové stránky alajacquard.com zapsáno 24.6.2010)

Okresní mládežnický orchestr Ennepe-Ruhr koncertoval v polském Domu Kultury a v kostele Klitten. Zájezd Okresního vlastivědného spolku Ennepe-Ruhr na německo-polskou hranici na výstavu „à la JACQUARD“ byl plně obsazen.

Společně zpracovaný, reprezentativní katalog výstavy byl hotov přesně včas pro vernisáž výstavy a byl později zakoupen také knihovnou Metropolitního muzea v New Yorku.

Představení tohoto uměleckého projektu bylo součástí programu 11. Oborového dne textilního a oděvního průmyslu pro Horní Lužici. Vznikly živé diskuze k zachování textilních tradic v regionu.

Byly cítit pozitivní dopady reklamy pro region, v které jsme doufali. Jejich podpora přišla také z Porúří. Hlavní město kultury Essen cíleně propagovalo projekt na **Nise**.

„à la JACQUARD“ v Porúří

„Výstava zde v prázdném podlaží této továrny je adekvátní odpovědí z Porúří“

(zdroj: „Görlitzer Ausstellung à la JACQUARD läuft bei der RUHR.2010“ („Görlitzká výstava à la JACQUARD je vidět v rámci RUHR.2010“), Landkreisjournal ze dne 13.10.2010)

Dne 4. září 2010 byla výstava prezentována – obohacena o nová umělecká díla vzniklá na řece Rúr – v průmyslovém muzeu Ennepetal jako součást programu Hlavního města kultury RUHR **2010**. Vedle historických tkalcovských stavů a vzorníků bylo vidět 70 uměleckých děl, které poskytly soudobý náhled do historie a současnosti textilní výroby.

Více než 300 návštěvníků přišlo na vernisáž. Ani zde nepočítali organizátoři projektu s takovým ohromujícím ohlasem.

A opět to byl Dr. Fritz Pleitgen, který jako patron zahajoval výstavu v tovární hale bývalé slévárny Kruse, tentokrát jako jediný řečník.

Návštěvníci a hosté vernisáže výstavy „à la JACQUARD“ v Ennepetalu

Foto: Bettina Ernst-Bertram

Jednatel spol. RUHR.2010 Dr. Fritz Pleitgen, přednosta okresu Dr. Arnim Brux, přednosta okresu Bernd Lange, Ulf Grossmann při prohlídce výstavy tovární halou v Ennepetalu.
Foto: Jürgen Gerhardt

(zleva) Starosta Ennepetalu Wilhelm Wiggenhagen, jednatel společnosti Wabe GmbH Thomas Strauch, spolukurátorka Ramona Faltin, Volker Schlickum z Muzea tkalcoven stuh v Elfringhausenu, vedoucí projektu Ulrike Brux, kurátor Bernhard Matthes, přednosta okresu Armin Brux
Foto: Jürgen Gerhardt

Vedoucí projektu Ulrike Brux z Okresního vlastivědného spolku Kreisheimatbund Ennepe-Ruhr-Kreis e.V. pozvala na slavnostní zahájení elitní umělce, kteří připravili zvláštní a ohromující program.

Zdánlivě bez nadechování a symbolizujíc dlouhou výdrž, kterou museli prokázat uchazeči o titul Hlavního města kultury na Rúru a Nise, hrál Dietmar Diesner z Drážďan na svůj saxofon.

Dojemně přednesl Martin Horn z činoherního divadla Bochum některé anonymní básně z doby povstání tkalců a popsal tak lidi, kteří se museli naučit snášet svůj osud, „nařikajíc bez utrpení a trpíce bez nařikání“.

Pod vedením šéfa baletu Dortmund Xing Peng Wanga tančily primabalerína Monica Fotescu-Uta a tanečnice Risa Tateishi na zvuky různých tkalcovských stavů, které zkomponoval drážďanský zvukový umělec Arend Zwicker již pro zvukovou instalaci výstavy v Görlitz.

Tanečnice baletního souboru Dortmund před instalací textilní návrháčky Angeliky Rösner
Foto: Ramona Faltin

Působivé podání symbiózy člověka a stroje nadchlo publiku a motivovalo je k bouřlivému potlesku.

Ohlédnutí za mezinárodním uměleckým projektem „à la JACQUARD“

Nadšená gesta publika odměnila choreografii Xing Peng Wanga, který nechal dvě tanečnice interpretovat zvuky tkalcovských stavů.
Foto: Jürgen Gerhardt

„Weberlos 2“ („Bez tkalce 2“) Bernharda Matthese, instalace z hlíny, petrželky, ředkvi a stuh, 4 x 2 x 2,5 m
Foto: Jana Müller

Pohled skrz „Schneeberger Spitze“, umělecké paličkované dílo z ocelového drátu autorky Beatrice Müller, absolventky oboru textilní umění / textilní design na Západosaské vysoké škole ve Zwickau
Foto: Bettina Ernst-Bertram

Od 4. září do 15. října shlédlo výstavu v Ennepetalu cca 1.200 návštěvníků. V rámci doprovodného programu zde zazněl koncert s dixie, swingem a blues, probíhaly prohlídky Jacquardova tkalcovského stavu vedené tkalci z Muzea tkalcoven stuh v Elfringhausenu a prohlídky pro školy.

Pro výstavní budovu samotnou začala s inscenací výstavy „à la JACQUARD“ v rámci RUHR.2010 nová doba s novými funkcemi průmyslového muzea a haly pro umělecké produkce.

Jak pevné je spojení navázané díky projektu výstavy mezi dvěma okresy Görlitz a Ennepe-Ruhr, ukázali 1. října hudebníci okresního symfonického orchestru okresu Ennepe-Ruhr: s orchestrálními skladbami od Monteverdi až po Johna Williamse muzicírovali pro pomoc obětem povodní v Görlitz.

Historické a soudobé znázornění procesů textilní industrializace našlo ve společném projektu „à la JACQUARD“ na Nise a Rúru i přes štíhlý rozpočet vystihlo jedinečný způsob vyjádření. Umělecké pojetí tohoto tématu vytvořilo spojení se současností a tím i regionální identitu. Umělci získali podporu a byly iniciovány nové kulturní aliance – jako výchozí bod a také více než zdařilá zkouška pro další rozvíjející se spolupráci.